

Stofwisseling

www.stofwisseling.nuwww.arbografimedia.nl

Gevaarlijke stoffen nader bekeken
Pagina 3

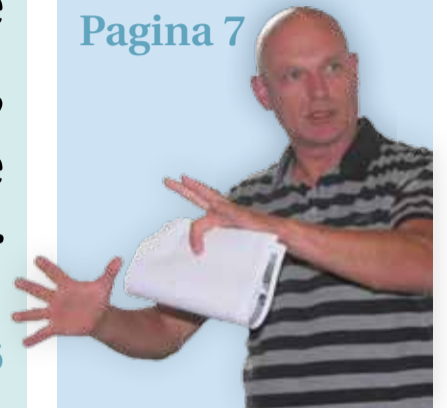
Werken met de tools
Pagina 4/5

Op de koffie bij Charissa, vrouwelijke drukker

Pagina 6

U aan zet!
Pagina 7

De campagne tegen gevaarlijke stoffen!

De sociale partners in de grafimedia, KVGGO, ZSO, FNV Media & Cultuur, de Unie en CNV Vakmensen, zijn een voorlichtings-campagne begonnen over gevaarlijke stoffen.

De doelstelling van de campagne met de naam 'Stofwisseling' is om de bewustwording te vergroten bij werkgevers en werknemers over het werken met gevaarlijke stoffen (waaronder oplosmiddelen). Ook moet de campagne bedrijven in beweging brengen om versneld over te stappen naar minder schadelijke stoffen. De doelgroep bestaat uit werknemers, werkgevers, studenten en leveranciers.

Kijk op www.stofwisseling.nu voor meer informatie!

■ Hoge opkomst van werkgevers en werknemers van grafische bedrijven bij de openingsbijeenkomst op 31 januari.

De sociale partners hebben het motto 'Stofwisseling' gekozen omdat dat precies aangeeft waar het om gaat: het verwisselen van gevaarlijke stoffen door minder schadelijke of ongevaarlijke alternatieven.

■ De ambassadeurs van het project namen plaats in de paneldiscussie.

Inspectie SZW controleert aanwezigheid en toetsing RI&E en preventiemedewerker

Er is een inspectiecampagne van de Inspectie SZW (de vroegere Arbeidsinspectie) gaande die voornamelijk telefonisch plaatsvindt. De gebelde bedrijven krijgen vragen over de aanwezigheid van een actuele Arbo-risico-inventarisatie- en -evaluatie (Arbo-RI&E), de toetsing daarvan en vragen over de preventiemedewerker. Als gevolg op deze vragen moeten de bedrijven binnen 1 maand diverse bewijsstukken (o.a. de RI&E) aan de inspecteur SZW overleggen. Het telefoongesprek wordt schriftelijk bevestigd met mogelijk een vragenlijst over de preventiemedewerker.

Hoewel de meeste bedrijven hun Arbo-RI&E goed op orde hebben, blijken er toch nog bedrijven te zijn die op het punt van de Arbo-RI&E en/of de preventiemedewerker tekort schieten. Het is van belang dat u een actuele RI&E heeft en weet wat een preventiemedewerker is en moet doen. Meer informatie hierover kunt u o.a. vinden in de Arbo catalogus grafimedia in het ARBO-informatietheema nr. 9 "Arbobeleid in de Grafimedia" op www.arbografimedia.nl, op de desbetreffende website van de vakbonden en alleen voor KVGGO-leden ook in de KVGGO-personeelswijzer in het hoofdstuk arbeidsomstandigheden.

Zorg dat u e.e.a. op orde heeft en maak gebruik van de branche-RIE die gratis is voor KVGGO-leden op www.arbografimedia.nl (niet-leden betalen licentiekosten). Het toepassen van deze erkende branche-RIE heeft voor de meeste bedrijven tot voordeel dat volstaan kan worden met een eenvoudiger toetsing van uw RI&E waardoor u kosten bespaart.

NIET ALLES MEEGEMAAKT?

KIJK DAN OP:
WWW.STOFWISSELING.NU
OF
WWW.ARBOGRAFIMEDIA.NL

VOOR AL HET ONTWIKKELDE MATERIAAL!

Zelf aan de slag?! Gebruik het Gevaarlijke Stoffen boekje!

Een gevaarlijke stof is een stof die gevaar kan opleveren voor de veiligheid en gezondheid van diegene die er aan wordt blootgesteld, bijvoorbeeld door inademen, huidcontact en inslikken. Hoeveel gevaarlijke stoffen heeft u op de werkvloer in gebruik? Belangrijk: hoe herkent u ze? Nog belangrijker: hoe gaan u en uw collega's

om met de gevaarlijke stoffen in het bedrijf? Lees het Gevaarlijke Stoffen boekje door en vul de ARBO Checklist in! De ARBO checklist maakt u snel duidelijk of u actie moet ondernemen. Actie om de veiligheid van u en uw collega's te garanderen. U kunt het boekje 'Gevaarlijke Stoffen' direct downloaden via http://www.stofwisseling.nu/images/informatiepakket/rodeboekje_proef02.pdf. Op de website van Stofwisseling vindt u het boekje onder resultaten, waarna u op downloads klikt. U vindt hier ook alle andere verzamelde informatie.

om met de gevaarlijke stoffen in het bedrijf? Lees het Gevaarlijke Stoffen boekje door en vul de ARBO Checklist in! De ARBO checklist maakt u snel duidelijk of u actie moet ondernemen. Actie om de veiligheid van u en uw collega's te garanderen. U kunt het boekje 'Gevaarlijke Stoffen' direct downloaden via http://www.stofwisseling.nu/images/informatiepakket/rodeboekje_proef02.pdf. Op de website van Stofwisseling vindt u het boekje onder resultaten, waarna u op downloads klikt. U vindt hier ook alle andere verzamelde informatie.

2

Januari/Februari

- Openingsbijeenkomst

Maart

- Grafische vakbeurs

April

- Interviews met de ambassadeurs
- Themabijeenkomst Gedragsverandering

Veiligheid voorop!

INTERVIEW CARIN WORMSBECHER

‘Alcoholvrij werken is een vanzelfsprekend voortvloeisel uit mijn visie op ondernemen’

Carin Wormsbecher (Wedding Nederland) stelt ‘veilig werken kost niet alleen maar tijd en geld, het levert ook wat op’. ‘Binnen Wedding Nederland werken wij eigenlijk met twee stromen, zoals ik dat altijd noem’. Dat is de geldstroom en de gelukstroom. Door beide stromen zoveel mogelijk met elkaar in evenwicht te brengen krijg je de beste kwaliteit in het ondernemerschap en in de mensen’. ‘Mijn ondernemerschap is vooral gebaseerd op waarden’ zegt Carin. ‘Een van die waarden is ook ‘doe een ander niet aan wat je jezelf niet aan zou doen’. Ik vind het mijn verantwoordelijkheid als werkgever dat als ik van mijn mensen kwaliteit, zorg en aandacht verlang, ik ook moet zorgen dat ze dat werk in een veilige omgeving kunnen doen.’

Vanzelfsprekendheid

‘Als je wil dat mensen met veel plezier bij je werken en tot hun pensioen bij jou kunnen blijven, dan heb je ook een aandeel in hun gezondheid. Intern kwam hier de vraag op om iets met de alcoholreductie te gaan doen. Het was dan ook vanzelfsprekend om dit gezamenlijk binnen het bedrijf uit te voeren. Het is mooi dat mijn mensen dit onderwerp zelf ter sprake hebben gebracht en dat je als werkgever hier iets aan kan bijdragen’.

Uitdaging

‘M’n drukkers hadden een uitdaging, want oplosmiddelvrij werken vraagt wel aanpassingen. Inmiddels werken we al zo lang oplosmiddelvrij. Je kunt wat gemakkelijker zijn als je alcohol gebruikt, het vraagt wat minder aandacht. Maar ik wil juist mensen die met volledige aandacht hun werk doen en er passie voor hebben. Dat creëer ik eigenlijk door alcoholvrij werken te introduceren. Wij zijn, behalve dat we oplosmiddelvrij werken, ook CO₂-neutraal en FSC-gecertificeerd. We werken volgens de ISO-normen en hebben een milieubarometer, waarmee wel elk jaar bijhouden wat we wel en niet doen. Ook doen we mee met het energiekeurmerk’.

Veilig werken!

■ Veilig werken vraagt overleg binnen uw bedrijf

De sociale partners willen de bewustwording over de risico's met betrekking tot het werken met gevaarlijke stoffen (waaronder oplosmiddelen) bij werkgevers en werknemers vergroten en daarnaast bedrijven in beweging brengen om versneld over te stappen naar minder schadelijke alternatieven.

Dat betekent concreet dat er van werkgevers en werknemers een ‘gedragsverandering’ wordt gevraagd. Daarbij kunnen zogenaamde belemmerende

overtuigingen een rol spelen. Bijvoorbeeld als werkgevers vrezen dat de omschakeling naar minder schadelijke alternatieven ten koste gaat van de kwaliteit van het drukwerk, klan-

ten of medewerkers hier niet in mee willen gaan, of er geïnvesteerd moet worden in nieuwe drukpersen. Werknemers van hun kant zijn gewend om op een bepaalde manier het werk te doen, moeten een nieuwe werkwijze toepassen en vrezen wellicht dat dit gedoe oplevert, tijds- of kwaliteitsverlies, of minder invloed op het inrichten en regelen van hun werk. Bij veilig en gezond werken zijn drie aspecten van belang: techniek, organisatie en gedrag. In de praktijk blijkt

Sociale Partners Grafimedia

De sociale partners zijn de organisaties van werkgevers en de werknemers (vakbonden) in de branche. Samen maken zij afspraken over bijvoorbeeld arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden.

In de grafimedia zijn de sociale partners heel actief en werken zij gericht samen aan een gezonde sector. Een van de speerpunten daarbij is arbobeleid. Sociale partners bestaan uit vertegenwoordigers vanuit de werkgeversvereniging KVGGO, ZSO en drie vakbonden: FNV, CNV Vakmensen

en De Unie. Samen overleggen zij over alle zaken die voor werkgevers en werknemers in de grafimedia van belang zijn. Arbobeleid staat altijd op de agenda. Het is primair aan de sociale partners om de veranderingen in de samenleving en de arbeidsmarkt in nieuwe cao-afspraken te vervatten.

De afgelopen jaren is er veel tijd en energie geïnvesteerd in het verbeteren van arbeidsomstandigheden binnen bedrijven. Zo zijn er materiaal en hulpmiddelen ontwikkeld om de bedrijven in de branche te ondersteunen bij het ontwikkelen en uitvoeren van arbobeleid. Eén van de belangrijkste hulpmiddelen is de Arbocatalogus Grafimedia. De Arbocatalogus Grafimedia is een ‘oplossingenboek’ voor de belangrijkste Arborisico's in de sector.

Mei

- Themabijeenkomst Risicomanagement en gevaarlijke stoffen
- Eerste workshop preventiemedewerker
- Posteractie!

Juni

- Bedrijfsbezoeken bij ambassadeurs

Juli/Aug/Sept

- ABC adviezen
- Toolbox
- Tweede en derde workshop preventiemedewerker

Oktober

- Video stofwisseling gepubliceerd
- Slotbijeenkomst met mini workshop preventiemedewerker
- De resultaten van het project en de laatste tips van de ambassadeurs

dat bedrijven vaak meer aandacht besteden aan wet- en regelgeving, organisatie en techniek, en meer moeite hebben met gedrag en cultuur. Dat is jammer, want het zijn vaak juist de 'gedragsaspecten' die een essentiële rol spelen.

Als we verder inzoomen op gedrag is het van belang om in kaart te brengen wat er nodig is om te zorgen voor veiliger gedrag:

- Hebben medewerkers meer kennis (weten) nodig over veilig werken?
- Is het nodig (meer) vaardigheden te leren (kunnen)?
- Helpt het om mensen meer te motiveren voor veilig werken (willen)?

Weerstand tegen verandering

Medewerkers vinden veiligheid en gezondheid belangrijk, maar werken toch niet altijd veilig. De weerstand om het goede te doen, kan verschillende oorzaken hebben. Enkele voorbeelden van bronnen van weerstand zijn:

- Verrast worden ("Wat hebben ze nu weer bedacht?").
- Gehechtheid aan routines ("Wij werken al jaren zo, dat gaat toch goed?").
- Hoge werkdruk ("Wij hebben hier geen tijd voor, het is al zo druk").
- Twijfels of onzekerheid ("Wat betekent dit voor ons? Kunnen wij hieraan voldoen?").
- Wrok uit het verleden ("Denken ze nu echt dat wij meewerken, na wat er toen is gebeurd?").

Veranderen van gedrag is lastig maar mogelijk!

Op de campagne website van Stofwisseling staan verschillende instrumenten die u kunt gebruiken binnen uw bedrijf:

- In de informatiefolder 'veilig

werken via gedragsverandering' vindt u informatie en tips over gedragsverandering en het verbeteren van veiligheidscultuur.

- Online motivatiemeter voor veilig en gezond werken, een voor de werknemer en een voor de werkgever. Je kunt bedrijven alleen verbeteren als je mensen in beweging weet te brengen en te houden. Daarvoor is het belangrijk om wat te leren over het begrijpen en beïnvloeden van het gedrag van uw collega's en uzelf. Het startpunt daarbij is de persoonlijke motivatie: wat zijn uw drijfveren om stoffen te wisselen in uw bedrijf?

De motivatiemeters zijn een hulpmiddel om het beïnvloedend vermogen te vergroten en met elkaar het gesprek aan te gaan over veilig en gezond werken.

- Checklist Veiligheidscultuur. De checklist is een hulpmiddel waarmee u inzicht krijgt in de sterke en zwakke punten van de veiligheidscultuur in uw bedrijf

- Goede praktijk: verandermanagement: een goede praktijk ("best practice") is een techniek, werkmethode of activiteit die zich als effectiever heeft bewezen dan enige andere techniek, methode etc. In deze uitwerking van goede praktijken rondom het thema 'veranderingsmanagement' nemen wij u mee in de kennis en ervaringen van de ambassadeurs die in de branche een veranderproces hebben doorlopen, specifiek op het gebied van werken met gevaarlijke stoffen.

Gevaarlijke stoffen nader bekeken

Een gevaarlijke stof kan de veiligheid en gezondheid van werknemers daadwerkelijk in gevaar brengen. Gevaarlijke stoffen zijn te herkennen aan het er op aangebrachte gevarentekenen.

Kijkt maar eens in het keukenkastje. Op het afwasmiddel staan gevarentekenen, op de tabletten die u in de vaatwasser stopt en ook op verschillende andere schoonmaakmiddelen. U houdt niet voor niets uw kinderen en huisdieren uit de buurt van het 'schoonmaak' kastje. Misschien doet u zelfs handschoenen aan tijdens de afwas. Zegge dat gevaarlijke stoffen thuis en op het werk te vinden, overal om ons heen eigenlijk. Daarom is het des te belangrijker om de gevaarlij-

De belangrijkste tip is: Lees in ieder geval het veiligheidsinformatieblad (VIB) van de stof nauwkeurig door. De leverancier is verplicht zo'n VIB mee te leveren.

ke stoffen te kunnen herkennen en de risico's die deze met zich meebrengen in te kunnen schatten.

In de grafische industrie wordt er (nog) veel met gevaarlijke stoffen gewerkt. Hoe herkent u deze stoffen? Inderdaad, door het gevarentekenen op de verpakking. Het gevarentekenen geeft u een idee van het gevaar dat de stof met zich meebrengt, zoals ontvlambaar of corrosief. Het doel zal vervolgens zijn om het gevaar van die stoffen en het werken ermee zo veel mogelijk te beperken.

In het VIB vindt u de gevarentekenen, gevaaromschrijvingen én welke maatregelen er genomen moeten worden om de gevaren van de stof te beperken. H-zinnen (Hazard) geven

informatie over waarom de stof gevaarlijk is en welke gevolgen het gebruik ervan met zich mee kan brengen. De P-zinnen (Precaution) laten zien welke beschermingsmiddelen gedragen moeten worden tijdens het werken met de betreffende stof. Kijk daarnaast ook altijd naar het vlam-punt in rubriek 9. Sommige stoffen met een te laag vlampunt mogen vanuit de Arboret niet worden gebruikt. Het bedrijf is dan direct in overtreding van de wet.

Lees meer hierover in het artikel 'Alternatieven genoeg!' op pagina 4.

Meer besef nodig over onverzekerbare risico's

Het redelijk voorspellen van dingen die we kunnen voorkomen wordt steeds moeilijker. Waarom? De omgeving waarin u onderneemt, wat per definitie risico nemen met zich meebrengt, wordt steeds complexer. Hierdoor worden de risico's ook complexer.

Een risico is de kans dat iets voorkomt vermenigvuldigt met de gevolgen die dit met zich mee zal brengen. Risico's komen voort uit meer bron-

nen, denk maar aan de komst van IT, meer regelgeving waar bedrijven aan moeten voldoen en trends zoals globalisering en individualisering. Daar-

bij hebben risico's ook effect op meer aspecten van het bedrijf.

Een voorbeeld: een cyberaanval heeft direct gevolgen voor de productie van het bedrijf waardoor er financiële schade kan ontstaan, maar kan ook indirect leiden tot imagoschade.

Het is daarom belangrijk voor bedrijven om risico's in een breder verband te zien en een compleet risicomanagementbeleid toe te passen. Risicomanagement is het voortdurend sturen en beheersen van kansen op en gevolgen van risico's.

Veiligwerken = meer werkplezier!

Video project Stofwisseling

Om bedrijven in de grafimedia sector en haar medewerkers te informeren over de gevaren rondom gevaarlijke stoffen en de moge-

lijkheden om deze gevaren te verkleinen is een korte video ontwikkeld. U vindt deze op: www.stofwisseling.nu.

4

Ook benieuwd hoe uw bedrijf scoort op gevaarlijke stoffen

Werkgevers en werknemers in de grafimedia kunnen het veiligheids- en gezondheidsniveau van het bedrijf waar zij werken zelf beoordelen door het invullen van de scans 'Veilig & Gezond leiding geven' en 'Veilig en Gezond werken met gevaarlijke stoffen'. Het bespreken van de uitkomst van die scans kan

bijdragen aan een dialoog tussen werkgever en werknemer over gevaarlijke stoffen. Dit kan het begin zijn om gezamenlijk een praktisch Arbobeleid uit te rollen!

Bent u werkgever?

Dan heeft u bij uitstek een leidende rol in uw be-

drijf. Hoe zorgt u er als werkgever voor dat uw medewerkers zo veilig mogelijk omgaan met de gevaarlijke stoffen binnen uw bedrijf? Hoe overtuigt u uw medewerkers van het nut? Doe de scan en krijg direct de uitslag! De scan geeft uw meest overheersende leiderschapsstijl weer in relatie

Aan de slag!

WORKCLASS OPLOSMIDDELEN

Alternatieven genoeg!

Oplosmiddelen zijn stoffen of mengsels waarin andere stoffen kunnen worden opgelost. Vandaar de term 'oplosmiddelen'. Als we in onze bedrijfstak spreken over oplosmiddelen dan bedoelen we daar vrijwel altijd organische oplosmiddelen mee (dat zijn stoffen op basis van koolwaterstoffen). Daarom gebruiken we deze naam hier verder voor, hoewel er ook anorganische oplosmiddelen zijn (bijvoorbeeld water en ammoniak). In veel gevallen is een oplosmiddel snel verdampend. Door hun hoge verdampingsgraat en vetoplosend vermogen worden oplosmiddelen nog steeds op grote schaal gebruikt in verven, lakken, lijmen en reinigingsmiddelen. Bekende voorbeelden uit onze industrie zijn isopropylalcohol (kortweg IPA), wasbenzines, ethylacetaat, toluen en aceton.

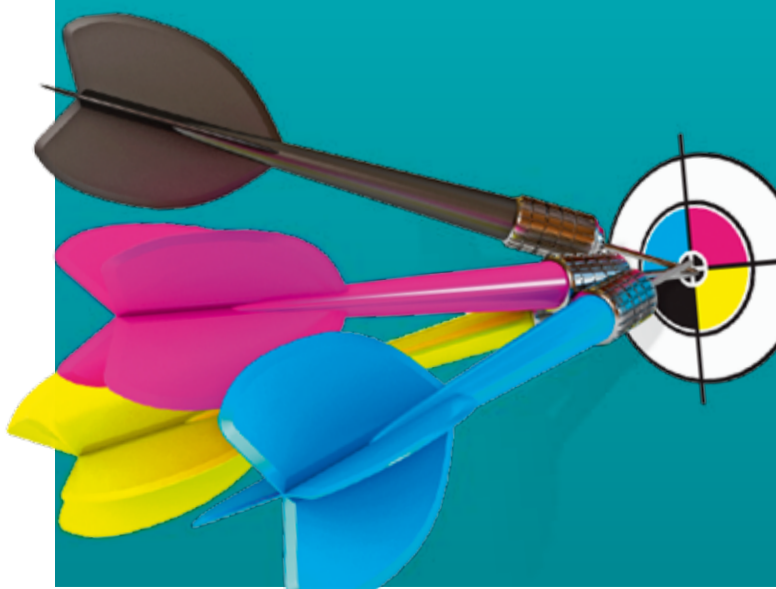
Het verschil tussen vluchtig en niet-vluchtige oplosmiddelen wordt vaak aangeduid door middel van K-klassen. Onder welke klasse een bepaalde stof valt, hangt af van het vlampunt (laagste temperatuur waarbij een stof nog genoeg damp afgeeft om tot ontbranding te komen als deze in contact komt met een ontstekingsbron) Hoe lager het vlampunt, hoe vluchtiger de stof!

Simpel gezegd worden K0, K1 en K2 klasse stoffen aangeduid als vluchtig en dus gevaarlijk voor de gezondheid. K3 en K4 klasse stoffen worden gezien als niet-vluchtig, maar hier moeten we nuance in aanbrengen. K3 stoffen hebben een vlampunt van >61°C, K4 zelfs boven de 100°C! Dit wil dus niet zeggen dat ze niet vluchtig zijn, maar dat zij niet vervliegen bij kamertemperatuur. Dit betekent dat K3 en K4 klasse stoffen minder schadelijk zijn voor de gezondheid van uw medewerkers. Stap dus over op K3 en K4 stoffen! Meer informatie via <http://www.stofwisseling.nu/downloads.html>

Preventie is beter dan genezen!

Gebruik de brochures en de tools die ontwikkeld zijn. Vraag naar de ervaringen van de ambassadeurs.

Alle informatie vindt u op www.stofwisseling.nu!

Van het simpel uitgeven van een krant naar een groot media bedrijf

Dick Ranzijn liep als klein jongetje geregeld tussen de drukpersen door in het familiebedrijf Rodi. Hij heeft alle facetten van het bedrijf meegemaakt en zelf ervaren, zoals het stapelen van kranten en heftruckwerkzaamheden voor de uitgeverij. Toen de eerste pers in 1988 werd aangeschaft, stond Dick klaar om deze officieel te openen, in 1994 deed hij dit nogmaals voor een tweede pers. Jaren later sloeg hij symbolisch de eerste paal van de waterloze drukpers in Broek op Langedijk en hij is direct betrokken geweest bij de overname van drukkerij Dijkman in 2013. Rodi is bij Dick dus met de papelepel ingegoten.

Van het simpel uitgeven van een krant naar een groot media bedrijf

40 Jaar geleden (1977) richtte de vader van Dick Ranzijn Rodi op, de krantenuitgeverij. Korte tijd later werd Rodi verspreiding geboren om de kranten regionaal te kunnen verspreiden. De kranten werden toentertijd alleen uitgegeven, niet zelf gedrukt. Naarmate er een eigen pakket samengesteld kon worden dat groot genoeg was voor de aanschaf van een eigen drukpers, is rond 1988 Rodi Rotatiedruk ontstaan.

De cijfers

Bij Rodi werken zo'n 240 medewerkers. Bij Rodi Rotatiedruk, de drukkerij, zijn 56 mensen in dienst. Voor de wekelijkse verspreiding van de 2,5 miljoen kranten en folders zijn 3.300 bezorgers nodig. De uitgeverij geeft 28 eigen kranten uit, waaronder huis-aan-huis bladen en business-to-business bladen. Rodi Rotatiedruk is zes dagen per week en 24 uur per dag open. Er worden 10 dagbladen gedrukt, waaronder het Financieel dagblad. Wekelijks worden er in de drukkerij 7 miljoen kranten gedrukt.

Hoe heeft Rodi Rotatiedruk zijn ambassadeurschap in het project Stofwisseling verdiend?

In 2001 kreeg de drukkerij de vraag vanuit de markt om meer kwaliteit

te leveren en de productieprocessen te verduurzamen. Dit heeft geleid tot de investering in een waterloze drukpers in 2004. Hier ving Dick twee vliegen in één klap, de kwaliteit van het drukwerk was verbeterd én het productieproces was duurzamer dan voorheen. Dick is er trots op dat Rodi Rotatiedruk als eerste ter wereld heeft geïnvesteerd in de waterloze drukpers. Daar vertelt hij nog bij dat zij de enige in Nederland zijn met zo'n drukpers. In 2005 is de drukpers opgeleverd in de drukkerij die toen nog in Broek op Langedijk gevestigd was. In 2013 is de productie verhuisd naar Diemen door overname van drukkerij Dijkman. Deze verhuizing had wel wat voeten in de aarde. Drukkers moesten veel langer reizen naar – en van de drukkerij. Rodi Rotatiedruk heeft de verhuizing goed begeleid door in gesprek te blijven met hun medewerkers. De argumenten voor de verhuizing werden onderbouwd met harde cijfers. Daarnaast is er veel over toekomstperspectief gesproken. Daarnaast hielp de marktbeveging mee. In die tijd vielen er nogal wat drukkerijen om waardoor er veel drukkers naar werk zochten. Met de aanschaf van de nieuwe pers moesten ook ander soort inkten, papier en platen worden ingekocht. Tijdens testfasen is onderzocht welke

Naam: Dick Ranzijn
Leeftijd: 32 jaar
Functie: Technisch directeur
Opleiding: Technische Bedrijfskunde
Bedrijf: Rodi Rotatiedruk

soorten geschikt waren voor de pers. Na oplevering is er nog enige tijd besteed aan het aanpassen van de instellingen en grondstoffen aan de behoeften en wensen van Rodi Rotatiedruk zelf.

Hoe blijft Rodi investeren in verduurzaming?

Met de aanschaf van de waterloze pers loopt Rodi in ontwikkeling tegen de grenzen aan van duurzaamheid, het conventionele drukproces kan op een gegeven moment niet milieuvriendelijker. Door de aanschaf van de pers loopt Rodi wel voor op de branche en deze voorsprong wil Dick graag behouden en uitbouwen. Dat blijkt uit de aanschaf van een nieuwe wasinstallatie (2016) waardoor het gehele productieproces wordt gewassen met K4 wasmiddelen. 'Afgelopen zomer zijn de eerste testen gedaan met drukken met mineraalolie vrije inkten en aankomend jaar wordt de overstap gemaakt naar chemie loze platen. De verwachting is dat leveranciers volgend jaar in staat zijn om de mineraalolie vrije inkten te leveren voor de waterloze drukpers. Dit betekent dat volgend jaar het volledige productieproces groen en cradle-to-cradle is'. 'Als we dat voor elkaar krijgen, is dat weer een enorme mijlpaal!', zegt Dick enthousiast.

Wat zijn je ervaringen vanuit het project Stofwisseling?

'Wij hebben als ambassadeur Rodi Rotatiedruk ter beschikking gesteld voor een excursie. Echter, de belangstelling bleef achter bij de verwachting. Helaas is de excursie daardoor vervallen. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat veel bedrijven

■ Groepswork tijdens de Thema-bijeenkomst Risicomanagement en gevaarlijke stoffen leverde direct resultaat op voor de deelnemers.

Thema-bijeenkomst Risicomanagement en gevaarlijke stoffen

ffen?

tot de kennis en het gebruik van gevaarlijke stoffen in uw bedrijf.

Bent u werknemer?

Dan vindt u het zeker belangrijk om te weten hoe veilig uw werkomgeving geregeld is. Zijn er voldoende maatregelen getroffen om risico's van de gevaarlijker stoffen op uw werkplek te beperken?

De scan levert een score die een indicatie geeft van de veiligheid, gezondheid en welzijn (VGW-niveau) op de werkvloer. Doe de scan, want het gaat tenslotte om uw eigen veiligheid, gezondheid en welzijn (VGW)!

Deze scans zijn onderdeel van de toolbox die is ontwikkeld in de campagne Stofwisseling. Andere instrumenten zijn het ABC-advies en de ARBO-Checklist, hiermee inventariseert en evalueert u

de risico's omtrent het werken met gevaarlijke stoffen in uw bedrijf simpel en snel! U kunt de toolbox vinden op <http://www.stofwisseling.nu/toolbox.html>.

Met beleid!

■ Dick Ranzijn is trots op Rodi's waterloze KBA Cortina drukpers.

nog bezig zijn met het hoofd boven water houden en dus minder middelen beschikbaar hebben om op dit moment veel te veranderen in hun organisatie.' Nu het economisch tij keert opent dit weer nieuwe mogelijkheden om aan het uitbannen van gevaarlijke stoffen te werken. Dick geeft aan niet bij alle activiteiten betrokken geweest, waardoor hij geen totaal inzicht heeft in de effecten van het project Stofwisseling.

Hoe zouden we een eventueel volgend project moeten vormgeven?

Dick denkt zelf dagelijks na over strategie en dus over de toekomst. 'De toekomst leidt voor mij tot veel vragen waar nog geen antwoord op is. Is er straks nog wel voldoende

kennis over specifiek het drukproces? Er is namelijk veel vergrijzing en weinig nieuwe aanwas. Het is dus cruciaal dat er inzicht komt in de toekomst van de Grafimedia. Kijk naar de drie ploegen diensten, hier rijst de vraag of de medewerkers de zware ploegendiensten nog volhouden tot aan hun pensioen. Waar haal je technisch geschoold personeel vandaan als scholen zich meer richten op de digitale processen binnen de Grafimedia? Bestaat de drukker over tien jaar überhaupt nog? Hoe spelen we hierop in? Moeten we de jonge drukkers van nu al inlichten over de magere toekomstperspectieven in hun functie? Onderzoek naar de toekomst van de conventionele druk is dus heel belangrijk'.

Sociale partners en ministerie SZW tevreden over project Stofwisseling

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ziet het project Stofwisseling, waarmee de grafimedia het gebruik van gevaarlijke stoffen wil terugdringen, als voorbeeld voor andere sectoren. SZW heeft het project dan ook geselecteerd voor een presentatie tijdens een grote bijeenkomst over zelfregulering bij veilig en gezond werken in Den Haag. Meer informatie kunt u vinden op de speciale website die SZW in het leven heeft geroepen: www.gezondeneveiligwerkt.nl

Ook de sociale partners kijken met tevredenheid terug op het project Stofwisseling. De voorlichtingscampagne Stofwisseling wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de WAGG. De Werkgroep Arbeid en Gezondheid Grafimedia (WAGG) is een werkgroep ingesteld door de Raad voor Overleg in de Grafimediabranche (ROGB).

Samenstelling van de WAGG

Frans Beun (voorzitter)
Krijn Struijk (werkgeversvertegenwoordiger)
Maarten Reuderink (KVGW/werkgeversvertegenwoordiger)
Jos Cohen (FNV Media en Cultuur/werknemersvertegenwoordiger)
Danny Wilms (Wilms Arbeidsinspiratie, extern secretaris/projectleider)

Het ABC-advies, een succes!

Wat is het?

A staat voor analyseren, B voor beoordelen en C voor concluderen. De Arbo-adviseur loopt een uurtje in het bedrijf rond, maakt een praktijkronde, en analyseert, beoordeelt en trekt aan de hand van stellingen een conclusie uit de Arbo-aspecten met betrekking tot gevaarlijke stoffen. Uit de conclusie volgt direct een actieplan. De stellingen zijn onderverdeeld in vier thema's, inkoop, opslag, gebruik en afvoer. In feite is het een risico-inventarisatie en evaluatie van de gevaarlijke stoffen. Een klein deel van de ARBO RI&E dus!

Wat levert het op?

Door gewezen te worden op de details rondom Arborisico's die gevaarlijke stoffen met zich meebrengen,

kunt u bewust en gestructureerd aan de slag met het beheersen van deze risico's. Door in te zoomen op gevaarlijke stoffen wordt vanuit het advies een behapbaar en begrijpelijk actieplan opgesteld, dat direct uitgevoerd kan worden. Daarnaast hebben bedrijven, door de vele wetswijzigingen van de afgelopen jaren, behoefte aan een duidelijke uitleg van de Arboret, zodat aan de wet kan worden voldaan. Wist u bijvoorbeeld dat uw veiligheidsinformatiebladen conform de REACH-verordening (EG/1907/2006) moeten zijn ingedeeld in 16 rubrieken met een vaste volgorde en o.a. de H- en P-zinnen en de nieuwe gevarentekens moeten vermelden uit CLP-verordening (EG/1272/2008). Deze CPL-verordening gaat over de indeling, etikettering en verpakking van ge-

vaarlijke stoffen en mengsels. Sinds 1 juli 2017 mag u alleen in het bezit zijn van gevaarlijke stoffen en mengsels in een geëtiketteerde verpakking die voldoet aan de CLP-verordening. Op alle verpakkingen van gevaarlijke producten in uw bedrijf dienen de nieuwe gevarentekens te zitten die de nieuwe de ruitvormige gevarentekens vermelden i.p.v. de oude vierkante en de nieuwe H- en P-zinnen i.p.v. de oude R- en S-zinnen. U kunt dus niet even het oude gevarentekens vervangen door het nieuwe teken omdat de verpakking voorzien moet zijn van het nieuwe gevarentekens inclusief o.a. de nieuwe waarschuwingzinnen. Door de andere indelingseisen van de CPL kan het product ook zelfs anders zijn ingedeeld dan vroeger.

De ervaring van Dobber Pharma Leaflets

Hoe zijn jullie in aanraking gekomen met het project stofwisseling?

Door middel van diverse mailings zijn wij op de hoogte gebracht van dit project en de workshops.

Waarom besloten jullie er actief aan deel te nemen?

Wij vinden het belangrijk om bewust met chemie om te gaan. Welke middelen haal je nu eigenlijk als organisatie binnen en waarom? En bestaan er geen alternatieven die zowel voor mens als milieu beter geschikt zijn om mee te werken? Daarnaast vinden wij het belangrijk om medewerkers te laten inzien dat bepaalde chemische producten echt slecht voor de gezondheid zijn. Door hier meer bewustwording in te creëren zal het aanzien ten opzichte van producten die minder schadelijk zijn voor mens en milieu worden vergroot.

Welke activiteiten hebben jullie gevolgd?

Wij hebben enkele workshops en het ABC-advies gevolgd.

Hoe bevielen deze activiteiten?

De workshops waren zeker nuttig om bij te wonen. Het viel ons op dat we al aardig in de juiste richting zaten, voornamelijk op het gebied van het in huis hebben van de juiste veiligheidsinformatiebladen. Tijdens het ABC-advies hebben wij ook veel tips gekregen op het gebied van opslag van chemie en hoe hiermee om te gaan.

Hoe ging het ABC-advies in zijn werk?

Leanne heeft dit ABC-advies bij ons afgenomen. Allereerst werden de veiligheidsinformatiebladen doorlopen om te beoordelen of deze actueel zijn. Daarna is er een ronde door productie gelopen om te bekijken of o.a. de opslag van de chemie in orde was. Aan de hand van diverse vragen kon worden vastgesteld waar verbetering mogelijk was o.a.

op het gebied van inkoopbeleid en training van het personeel.

Hoe hebben jullie de praktijkronde ervaren?

Wij hebben de praktijkronde als positief ervaren. Een adviseur op dit gebied ziet vaak meer dan de medewerkers die er dagelijks mee werken. Daarnaast is dit advies vaak gemakkelijk en zonder al te veel moeite uit te voeren in de praktijk. Door kleine aanpassingen, zoals een werkplekkaart, worden medewerkers meer bewust van de stoffen die worden gebruikt.

Waar staan jullie nu (wat hebben jullie aan het advies en wat hebben jullie al opgepakt)?

Wij zullen zeker de werkplekkaarten gaan introduceren. Dit was een handige tip en makkelijk in praktijk te brengen aangezien dit vanuit de RIE kan worden gegeneereerd. Daarnaast waren de tips over het opslaan van chemie heel nuttig en zullen wij ook in praktijk brengen.

■ Louis Guichelaar en Marjolein Menkveld zijn geholpen door het project.

6

Maak kennis met de basiskleuren van het project!

■ Mike is de werknemer. Hij ondersteunt werknemers in het bespreekbaar maken van de focus op gevaarlijke stoffen.

■ Kees is de werkgever. Hij vindt duurzaam drukwerk produceren belangrijk, maar nog veel belangrijker dat zijn medewerkers op een veilige en Arbo vriendelijke kunnen produceren.

■ Yanomi representeert de studenten, toekomstige werknemers en werkgevers. Op school leert

zij dat er veel beweging is in de grafische sector, van veranderende werkmethoden, machines tot het vervangen van gevaarlijke stoffen door gezonde alternatieven.

■ Camiel vertegenwoordigt de leveranciers in de branche. Camiel werkt samen met bedrijven om de gevaarlijke stoffen te vervangen door stoffen zonder risico's.

Veranderingen!

WETGEVING ARBOWET

Veranderingen in de Arbowet

Zoals u vermoedelijk bekend is, is de Arbowet per 1 juli 2017 gewijzigd. De wijzigingen hebben gevolgen voor de werkgever, de werknemer, de bedrijfsarts, de preventiemedewerker en ook voor de medezeggenschapsorgaan!

In de vernieuwde Arbowet staat preventie meer centraal door het versterken van de positie van de preventiemedewerker. Elke bedrijf moest al tenminste één preventiemedewerker aanwijzen. De benoeming zal met instemming van de OR of PVT plaatsvinden.

De bedrijfsarts neemt de adviesrol op zich door werkgevers te adviseren over het toepassen van preventieve maatregelen voor gezond en veilig werken. Daarbij heeft de bedrijfsarts vrije toegang tot de werkvloer om zo het bedrijf beter te kennen. De bedrijfsarts heeft tevens de taak om beroepsziekten te signaleren en te melden. De bedrijfsarts is daarbij nu beter toegankelijk voor werknemers. Werknemers mogen de bedrijfsarts bezoeken ook al verzuimen ze niet én mogen een second opinion aanvragen. Daarnaast dient de bedrijfsarts een klachtenprocedure te hebben zodat werknemers een klacht kunnen indienen.

Al met al een versterking van preventie in de nieuwe Arbowet!

DE PROJECTFILM!

Binnen het project is ook een film gemaakt, compleet met 'infographics' om u verder op weg te helpen in het verbannen van gevaarlijke stoffen. Bekijk de video op de website van het project Stofwisseling!

ZO DOEN WE DAT IN DE GRAFISCHE BRANCHE

Op de koffie bij Charissa, vrouwelijke drukker

■ Onderschrift: de creatieve Charissa en 'haar' drukpers

Naam: Charissa

Leeftijd: 33

Functie: Offsetdrukker/druktechnicus

Bedrijf: Ecodrukkers

Hoe lang ben je al offsetdrukker?

Ik ben alweer bijna tien jaar Offsetdrukker (zo lang alweer!).

Wat is je achtergrond (algemeen) en wat voor opleiding heb je gedaan?

Mijn familie is best wel creatief. Mijn vader is schilder en heeft een eigen schildersbedrijf. Vroeger schilderde hij ook schilderijen (tegenwoordig pakt hij dat trouwens weer op in zijn vrije tijd). Mijn moeder kan ook best leuk tekenen en was vroeger toen mijn zusje en ik klein waren ook altijd met allerlei creatieve dingen bezig. Mijn zusje is drie jaar jonger en ook zij kan mooi tekenen en een beetje schilderen. Op school was ik dus ook altijd liever bezig met mijn handen dan met mijn hoofd. Ik heb op de Grafische school in Haarlem gezeten (middelbare school) en ben daarna iets heel anders gaan doen (modeopleiding), omdat ik drukken helemaal niet leuk vond. We hadden namelijk nogal een vervelende leraar dus iedereen had een hekel aan dat vak. Door mijn vriend ben ik toch weer de drukkerskant opgegaan (ook hij is drukker). Dus heb ik de opleiding Offsetdrukker gedaan op de Contactweg en daarna Druktechnicus op de Dintelstraat.

Waarom heb je gekozen voor deze functie?

Omdat je echt mooie dingen creëert. Vooral nu bij Ecodrukkers de mooiste boekwerken en projecten voorbij komen waar ik echt heel trots op ben. Dat heb ik gewoon gemaakt! Je bent de hele dag bezig met iets tastbaars te maken en dat is wel tof.

Wat zijn de leuke kanten, en wat de minder leuke kanten van de functie?

De leuke kanten zijn dat ik best wel veel verantwoordelijkheid heb en het uitdagende werk rondom het mooie en veelzijdige drukwerk wat we hier maken. Ik heb al op de meest uiteenlopende papersoorten gedrukt: van papier gemaakt van tomatenvezels tot Stonepaper.

De mindere leuke kanten .. pff het vroege opstaan als ik ochtenddienst heb, dat went nooit.

Wat zijn precies je werkzaamheden?

Ik sta achter de vierkleuren pers 74-4 SX en bedien deze volledig. Dus papier instapelen, afstellen, drukwerk checken en alles eromheen. Ook spring ik wel eens bij in de afwerking.

Welke kwaliteiten heb je nodig om de functie goed uit te kunnen voeren?

Ik denk dat je best wel technisch moet zijn en handig met gereedschap. Het komt namelijk ook wel eens voor dat je onder de pers ligt als een monteur en je onder het smeers zit. Dus bang zijn om vies te worden moet je hier niet zijn.

Wat denken je collega's over je?

Lastige vraag vind ik dit. Haha, ik hoop dat ze me wel mogen. Maar volgens mij zit dat wel goed, ik ben heel sociaal en heb niet snel problemen met iemand. Met de drukkers kan ik het erg goed vinden.

Wat (voor werk) heb je hiervoor gedaan?

Hiervoor ben ik drukker geweest in een andere drukkerij achter een kleinere pers (speedmaster 52-2). Ik heb

daar 6 jaar met heel veel plezier gewerkt, maar helaas was daar ineens de crisis en moesten er 5 man uit waarvan ik er 1 was.

Wat vind je beroepsmatig je grootste succes?

Dit! Haha, ik kon wel goed leren, maar had er nooit zoveel concentratie voor en was liever aan het tekenen en met m'n handen bezig dan met mijn hoofd in de boeken. Voor mijn doen ben ik dus erg goed terecht gekomen.

De Grafimedia is een branche waar veel mannen werken, wat vind je hiervan?

Ik ga al mijn hele leven liever met mannen/jongens om. Ik ben zelf ook wel echt een 'tomboy'. Ik heb ook meer vrienden dan vriendinnen. Ik heb nooit een afstand of verschil gevoeld met mijn collega's, ik heb met mannen juist veel meer lol dan met vrouwen. Alhoewel de meiden van kantoor echt lieverds zijn.

Hoe wil je je in de toekomst verder ontwikkelen?

Ik zou graag nog veel meer willen leren van mijn collega Martin (drukker). Hij werkt al bijna 20 jaar bij Ecodrukkers en weet zo ongelooflijk veel van het vak.

Werk je (nog) met gevaarlijke stoffen?

We werken hier zonder IPA. We hebben bijna geen gevaarlijke stoffen meer. We weten goed met welke stoffen we werken en zijn hierover voorgelicht. En we zijn ook altijd op zoek naar beter, dat wil zeggen, minder schadelijk. Wel altijd de balans dat we er goed mee kunnen werken. Als de situatie daarom vraagt, dragen we ook bescherming. Als ik bijvoorbeeld met wasmiddelen werk, heb ik altijd handschoenen aan.

Landing van het ARBO grafimedia platform!

Om de ontwikkelde informatie en instrumenten te laten bekijken, is er een internetplatform ontwikkeld om toekomstgericht informatie te kunnen verstrekken. Na landing van deze pagina (www.arbografimedia.nl) kunnen geïnteresseerden alle informatie vinden omtrent Arbo in de grafische branche. Niet alleen vanuit de Arboret beschreven, maar ook vanuit de praktische kant, zoals de goede prak-

tijken met aandacht voor IPA-vrij drukwerk en veranderingmanagement. Zo is de informatie direct beschikbaar voor gebruik. Naast de informatie biedt het platform ook de Toolbox Arbeid & Gezondheid Grafimedia waarin alle instrumenten die zijn ontwikkeld in het project Stofwisseling beschikbaar zijn. Met deze hulpmiddelen stelt u gemakkelijk een Arbobeleid op! Naast deze instrumenten kunt u hier natuurlijk ook

de oude, vertrouwde ARBO RI&E van de grafimedia vinden. U vindt het platform via www.arbografimedia.nl.

Preventie!

Bent u ook preventiemedewerker? Uw rol is nu belangrijker dan ooit!

De rol van de preventiemedewerker staat steeds meer centraal in bedrijven. Elk bedrijf moet in elk geval tenminste één preventiemedewerker aanwijzen. Deze verplichting is opgenomen in de Arboret (Artikel 13). Werkgevers moeten zich laten bijstaan door deskundige personen op het gebied van preventie en bescherming.

Een belangrijk doel dat de overheid hiermee nastreeft is het vergroten van de verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers op het gebied van arbeidsomstandigheden. Daarbij gaat het onder meer om meer aandacht voor preventie in plaats van voor verzuim. Door de aanwezigheid van tenminste één preventiemedewerker is er binnen het bedrijf een aanspreekpunt voor arbeidsomstandigheden. De essentie is dat het bedrijf voldoet aan de Arbo-

wet. De preventiemedewerker helpt om de wettelijke verplichtingen na te komen. Dit kan controlerend en informerend zijn en zal in veel gevallen actief gebeuren. De preventiemedewerker kan de directie namelijk gevraagd en ongevraagd adviseren. Het is dus zaak dat de medewerkers weten wie deze functie vervult. Met de wijziging van de Arboret wordt de preventiemedewerker benoemd met instemming van de OR of PVT. De preventiemedewerker vervult een belangrijke rol in het realiseren van een veilige en gezonde werkplek.

De basistaken zijn gericht op:

- Het inventariseren en evalueren van de risico's die werknemers lopen in een Risico-Inventarisatie en Evaluatie (Afkort RI&E) en plan van aanpak;
- Het beperken van de risico's door op basis van de kennis van de werkvloer advies te geven en uit te voeren;

- Het helpen uitvoeren van de Arbo maatregelen;
- Samenwerken met de OR of PVT en adviezen omtrent Arboaspecten geven.

Daarnaast kan de preventiemedewerker ook andere taken op zich nemen die met arbeidsomstandigheden te maken hebben, zoals het geven van voorlichting aan medewerkers over gezond werken. Het is van belang dat de aangestelde preventiemedewerker over voldoende deskundigheid en ervaring beschikt om de preventietaken goed uit te kunnen voeren. Het bedrijf moet ervoor zorgen dat de preventiemedewerker voldoende tijd krijgt voor de uitvoering van de taken. De preventiemedewerker werkt samen met de bedrijfsarts, en andere deskundigen, om preventie te realiseren. Samen met de bedrijfsarts heeft de preventiemedewerker dus een belangrijke rol op het gebied van preventie.

Eerst de ambassadeurs, nu u!

Negen ambassadeurs gingen u voor. Negen verschillende, interessante initiatieven om verschillende gevaarlijke stoffen in negen verschillende bedrijven uit te bannen. Een aantal ambassadeurs is tientallen jaren geleden al begonnen met het uitbannen van gevaarlijke stoffen, andere ambassadeurs zijn hier kortere tijd mee bezig.

De ervaringen bij elkaar opgeteld bieden zoveel waarde dat dit gedeeld moet worden. De ervaringen van de ambassadeurs zijn verwerkt in de verschillende instrumenten die zijn ontwikkeld, maar ook in de informatiefolders en in het beeldmateriaal, waaronder de projectvideo, dat is ontwikkeld in het project. Ecodrukkers heeft aan het begin gestaan van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Om hier van waarde te kunnen zijn, heeft Ecodrukkers verschillende alternatieve stoffen (ter vervanging van de gevaarlijke stoffen) getest. De testresultaten zijn verwerkt in de informatiefolders. Ecodrukkers heeft ook haar deuren opengesteld voor beeldmateriaal dat voornamelijk is gebruikt voor het ABC advies.

Persgroep Printing Best (PPB) heeft deelgenomen aan de paneldiscussie en veel informatie verschaft over de K3 en K4 klasse wasmiddelen die zij hebben getest. Ze zijn ook bereid geweest om een excursie binnen PPB te organiseren.

PPP Nederland heeft veel informatie verschaft over machines en materialen die worden gebruikt in Sign. PPP Nederland heeft grote financiële investeringen gedaan om te komen waar ze zijn. Een van de medewerkers heeft plaatsgenomen in de paneldiscussie op de openingsbijeenkomst van het project. Rodi Media is de drukker van deze krant. Daar-

naast beschikken zij over veel kennis van de rotatiedruk die zijn graag willen delen. Zij hebben als eerste geïnvesteerd in een waterloze drukpers wat zijn vruchten zeker heeft afgeworpen op Arbo technisch gebied. Net als PPB heeft Rodi Media een excursie georganiseerd binnen het bedrijf. Zalsman heeft de overstap naar IPA-vrij drukwerk gemaakt. Verandering in het bedrijf betekent voor hen bij uitstek verandering van het gedrag van het personeel. Bij Zalsman is duidelijk te zien dat continue aandacht voor de nieuwe situatie ervoor heeft gezorgd dat deze een zelfsprekendheid werd, het nieuwe 'normaal' voor mensen. Wedding Nederland drijft op twee stromen; de geldstroom en de gelukstroom. Door deze twee stromen optimaal in balans te brengen, krijg je de beste kwaliteit in alles wat er wordt ondernomen of geproduceerd. Wedding Nederland heeft deze kennis en ervaring gedeeld tijdens de excursie die zij hebben georganiseerd. Ondernemers konden hier meer kennis en ervaring over ondernemerschap in de grafische branche opdoen. Drukkerij Ponderosa heeft informatie over specifieke gevaarlijke stoffen ingebracht. Hun overtuiging is dat je te allen tij-

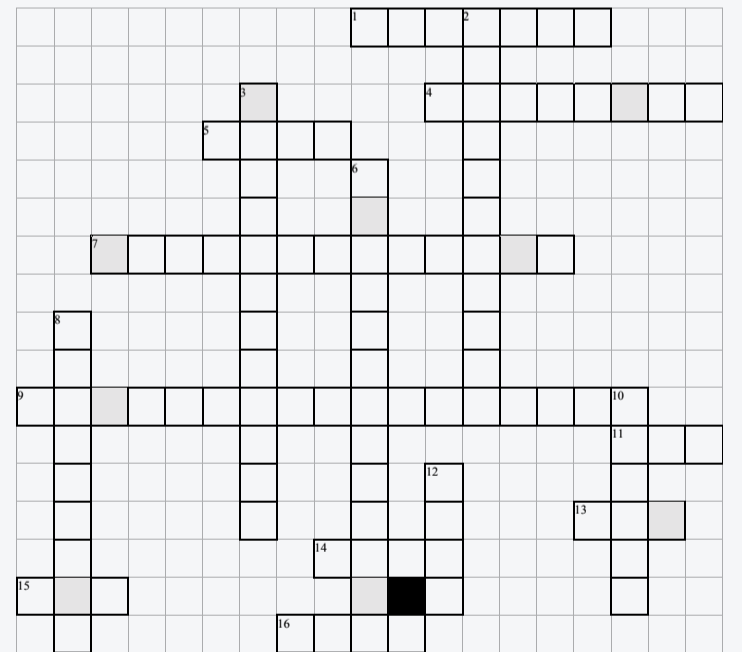

de moet beschikken over de juiste informatie van je stoffen. Alleen zo kun je veilig werken met gevaarlijke stoffen. Kennis delen en kennis overdragen staat hoog in het vaandel bij drukkerij Ponderosa. Koninklijk van der Most heeft stap voor stap gevaarlijke stoffen getracht uit te bannen. Het is een langdurig proces geweest waarvan de vruchten nu worden geplukt. Dit bedrijf geeft een toekomstbeeld mee in het project. De ervaring heeft hen geleerd dat door minder gevaarlijke stoffen te gebruiken en door intensieve samenwerking met leveranciers en de medewerkers op de werkvloer, er minder uitstoot en afval is door kwaliteitsverbetering. Daarnaast is het ziekteverzuim verlaagd. Vrijdag Premium Printing heeft veel technische informatie gedeeld over IPA-vrij drukken. Zij doen dit al jarenlang en willen anderen graag vooruit helpen. Daarom hebben zij op een van de themabijeenkomsten ook een presentatie gegeven waarin laagdrempelig de benodigde technische aanpassingen de revue passeerden. Aan het eind van de presentatie stelden zij zichzelf als mentor beschikbaar voor bedrijven die serieus IPA willen uitbannen. Vrijdag Premium Printing helpt momenteel een aantal bedrijven over te stappen.

**ARBO
'Veilig werken loont!'**

GEVAARLIJKE STOFFEN

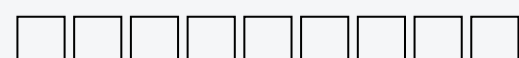
HORIZONTAAL

- 01 Nederlandse wet die regels bevat voor werkgevers en werknemers m.b.t. gezondheid op het werk
- 04 de laagste temperatuur waarbij een stof nog tot ontbranding kan komen
- 05 de eerste letters voor de vier basiskleuren
- 07 het gaan beseffen
- 09 omgeving waar handelingen van invloed kunnen zijn op de veiligheid.
- 11 bekend oplosmiddel in de offsettechniek
- 13 de afkorting voor risico-inventarisatie en evaluatie
- 14 representeert de werknemers in de campagne
- 15 werkgeversorganisatie
- 16 werknemersorganisatie

VERTICAAL

- 02 stof of mengsel waarin andere stoffen kunnen worden opgelost
- 03 vertegenwoordigers van het project
- 06 naam van de campagne
- 08 verzet
- 10 kans x gevolg
- 12 representeert de werkgevers in de campagne

ANTWOORD

STOF TOT NADENKEN!

1. het structureel terugdringen van het gebruik van gevaarlijke stoffen.

4. Volg de arbeidshygiënische strategie om te komen tot een goede oplossing. Nadat u uw stappenplan heeft ontwikkeld, voert u deze uit.

Maak een aantal personen in het bedrijf ambassadeur van de verandering.

Tip! Lees het veiligheidsinformatieblad aandachtig door en focus op rubriek 2, 8 en 9.

Tip! Ga in gesprek met uw leverancier.

Tip! Neem uw medewerkers mee in de zoektocht naar het uitbannen van de gevaarlijke stof waar zij mee werken.

STOF **WISSELING**
www.stofwisseling.nu

Rodi Media werkt milieuvriendelijk en verantwoord. Waterless Printing, ISO 14001 Grafimedia en KVGGO.

Dit krantenproduct is geproduceerd door Rodi Media onder gecontroleerde omstandigheden conform ISO 14001 Grafimedia getoetst door de SCGM, Certificaatnummer SCGM-MZ-2011.01.02

